

Konkurences padome soda 10 būvniecības uzņēmumus par dalību kartelī

Publicēts: 10.08.2021.

[Informācija preseī](#)

[Jaunami](#)

30. jūlijā Konkurences padome pieņēma [lēmumu](#) t.s. “būvnieku kartelja” lietā, konstatējot desmit būvniecības uzņēmumu ilggadēju aizliegtu vienošanos par dalības nosacījumiem publiskajos un privātajos iepirkumos Latvijā. Par īstenoto konkurences tiesību pārkāpumu uzņēmumiem piemērots naudas sods kopumā 16 652 027,40 eiro apmērā.

Konkurences padome, pamatojoties uz Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja (turpmāk – KNAB) sniegto informāciju un izpētes laikā papildus gūtajiem pierādījumiem, konstatēja Konkurences likuma 11. panta pirmās daļas un Līguma par Eiropas Savienības darbību 101. panta 1. punktā noteikto aizlieguma pārkāpumu SIA “SKONTO BŪVE”, SIA “LATVIJAS ENERGOCELTNIEKS”, SIA “VELVE”, SIA “ARČERS”, SIA “RERE BŪVE”, SIA “RE & RE”, SIA “RBSSKALS Būvradība”, SIA “ABORA”, AS “LNK Industries” un SIA “MERKS” darbībās.

Iepirkumu sadale divās grupās

No KNAB nodotajiem būvnieku audioierakstu atšifrējumiem secināms, ka lielāko būvniecības komercsabiedrību pārstāvji vismaz no 2015. līdz 2018. gadam kopā 12 tikšanās reizēs, tiekoties vismaz trīs reizes gadā un veicot iepirkumus sadali, pārrunāja dalības nosacījumus iepirkumos. Kopumā sarunās un piezīmēs tika pieminēti teju 90 iepirkumi, no kuriem identificēti vismaz 70.

Lietas dalībnieki vienojās gan par privātajiem, gan publiskajiem iepirkumiem, t.sk. Eiropas Savienības (turpmāk – ES) līdzfinansētajiem iepirkumiem. KP, veicot lietas materiālu analīzi, secināja, ka būvniecības uzņēmumi bija sadalījušies divās grupās – “Grupa Nr.1” un “Grupa Nr.2”, kuras savā starpā centās sadalīt iepirkumus pēc principa “puse uz pusi” jeb tā, lai starp abām grupām kopējie apjomi pēc summām būtu pēc iespējas līdzīgi. Tostarp sarunās tika apspriests potenciālais iepirkuma uzvarētājs, kam pienāktos konkrētais iepirkums, tāpat piedalīšanās formāli ar “aizsega piedāvājumu” vai tieši otrādi – nepiedalīšanās iepirkumos.

Lai atvieglotu iepirkumu sadales procesu, tika izmantotas piezīmes, kur slēptā veidā tika atspoguļota iepirkumu sadale. Piezīmes procesuālo darbību laikā nonāca KNAB un vēlāk KP rīcībā.

Lietas dalībnieku dalījums grupās

Grupa Nr.1	Grupa Nr.2
SIA “VELVE”	SIA “ARČERS”
SIA “SKONTO BŪVE”	AS “LNK Industries”
SIA “RE & RE”	SIA “ABORA”
SIA “MERKS”	SIA “RBSSKALS Būvradība”
SIA “RERE BŪVE”	
SIA “LATVIJAS ENERGOCELTNIEKS”	

Deformēts būvniecības tirgus visā Latvijā

KP izpētes laikā identificēja vismaz 70 no teju 90 pārrunātajiem iepirkumiem, no kuriem lielākā daļa tika noslēgti ar rezultātu par kopējo līgumsummu 686 989 991 eiro apmērā. Tādējādi, uzņēmumiem vienojoties par iepirkumu sadali un dalības nosacījumiem iepirkumos, pasūtītāji saņēma nevis konkurējošu pretendentu piedāvājumus, bet gan tikai konkurenci imitējošus, kas deformēja būvniecības tirgu visā Latvijas teritorijā. Turklāt aizliegtas vienošanās rezultātā tika ietekmēta publisko līdzekļu, t.sk. ES fondu līdzekļu taisnīga un tiesiska izlietošana. Iegūtie dati liecina, ka vairāk nekā puse iepirkumu bija tapuši ar ES līdzfinansējumu. Iepirkumi pēc to apmēra arī bija dažādi – mazākā līgumsumma bija mazāka par vienu miljonu, bet lielākā – virs 100 miljoniem eiro. Tomēr vidējie rādītāji liecina, ka lielākā daļa iepirkumu ir bijuši par summām, kas mērāmas vairākos miljonos eiro.

Kopumā konkurence tika kropļota iepirkumos, kas bija saistīti ar izglītības iestāžu, tirdzniecības centru, ārstniecības iestāžu, sporta laukumu un centru, stadionu, tiesībsargājošo iestāžu, radioaktīvo atkritumu tvertņu un glabātavu, dažādu infrastruktūras objektu būvniecību, pārbūvi un rekonstrukciju, tāpat tehnisko projektu un būvprojektu izstrādi, autoruzraudzību, projektēšanu un paplašināšanu u.tml. Būvnieku aizliegta vienošanās bija, piemēram, par Mežaparka estrādes, Rīgas Tehniskās universitātes, Jaunā Rīgas teātra, Ventspils koncertzāles, Kultūras pils “Ziemeļblāzma”, Latvijas Nacionālā mākslas muzeja, Okupācijas muzeja, VEF iepirkumiem, kā arī daudziem citiem. Aizliegtu vienošanos pamatā bija ne tikai publiskie iepirkumi, bet arī privātie, piemēram, tirdzniecības centra “Akropole” būvniecības, tirdzniecības parka “Alfa” pārbūves un “Rimi” loģistikas centra būvniecības iepirkumi.

Bija zināmi objekti un līgumsummas

Kartelis tika realizēts gan par tiem iepirkumiem, kas bija jau izsludināti, gan tiem, kas vēl nebija. Piemēram, par “Alfa” iepirkumu būvnieki runāja vairāk nekā gadu pirms un par “Akropole” iepirkumu nedaudz mazāk kā gadu pirms iepirkuma izsludināšanas. Līdzīga rīcība novērota arī citkārt, t.sk. publiskajos iepirkumos. Tāpat no būvnieku audioierakstu atšifrējumiem KP secina, ka būvniekiem nereti ir nevis lietišķi, bet personīga rakstura kontakti ar pasūtītājiem, kurus bez vilcināšanās var izmantot, lai īstenotu karteļa vienošanos un panāktu nepieciešamo un iecerēto sadales rezultātu konkrētā iepirkumā.

Audioierakstu atšifrējumi apliecina, ka lietas dalībnieki apzinājās savas pretlikumīgās darbības, tāpēc darbojās slēptā veidā, vairākkārt atgādinot sarunas biedriem “atstāt telefonus ārpus tikšanās vietas” un sarunā nelietot vārdu “shēma”, bet gan “kopīga sapratne”. Tāpat KP secina, ka lietas dalībnieki apzinājās savas rīcības neatbilstību konkurences tiesībām, norādot sarunā: “Bet principā ar to Konkurences padomi jābūt uzmanīgiem ir. Jābūt uzmanīgiem (..)”.

99 KP priekšsēdētājs Juris Gaiķis: “Ilgus gadus iepirkumu organizēšanas un norises vide ir bijusi deformēta. Lietā analizētās sarunas, kas atspoguļotas audioierakstu atšifrējumos, un iepirkumi apliecina, ka tajos nepastāvēja brīva konkurence, ko ietekmēja ne tikai pašu būvnieku vienošanās, bet arī atsevišķos gadījumos iespējamais atbalsts no pasūtītāju puses. Pasūtītājs, lai arī noteiktos gadījumos zinājis par pastāvošo karteļa vienošanos, tomēr nav ziņojis KP par šo prettiesisko situāciju, un tas nav pieļaujami, jo šīs personas ir vistiešāk atbildīgas par publiskā un ES līdzfinansējuma godprātīgu izlietojumu”

Būtiski sodi un izlīgums

Kopējais izpētes periods ir par laika periodu vismaz no 2011. līdz 2019. gadam. Pārkāpuma ilgums lietas dalībniekiem variē atkarībā no iesaistes kartelī, bet nevienam uzņēmumam tas nav mazāks par gadu un astoņiem mēnešiem, savukārt citiem pārsniedz sešus gadus.

Lietas dalībnieku iesaistes ilgums kartelī

Lietas dalībnieks	Kopējais pārkāpuma ilgums
SIA “RE & RE”	Seši gadi, divi mēneši un 15 dienas

SIA "VELVE"	Seši gadi, divi mēneši un 15 dienas
SIA "SKONTO BŪVE"	Seši gadi, divi mēneši un 15 dienas
SIA "ARČERS"	Četri gadi, viens mēnesis un 14 dienas
SIA "ABORA"	Četri gadi un astoņas dienas
SIA "MERKS"	Četri gadi un astoņas dienas
AS "LNK Industries"	Četri gadi un astoņas dienas
SIA "LATVIJAS ENERGOCELTNIEKS"	Divi gadi, seši mēneši un 13 dienas
SIA "RERE BŪVE"	Divi gadi, trīs mēneši un 16 dienas
SIA "RBSSKALS Būvvalde"	Viens gads, astoņi mēneši un 21 diena

Ņemot vērā pārkāpuma ilgumu un būtisko nodarīto kaitējumu pasūtītājiem un to klientiem, KP pārkāpumā iesaistītajiem uzņēmumiem piemēroja ievērojamus naudas sodus. Sods tiek aprēķināts procentos no uzņēmuma iepriekšējā finanšu gada neto apgrozījuma, ņemot vērā pārkāpuma ilgumu un smagumu. Attiecīgi lielāks sods piemērots tiem lietas dalībniekiem, kas aktīvāk iesaistījās aizliedztās vienošanās attīstīšanā un nodrošināšanā, piemēram, definējot karteļa vienošanās pamatprincipus, mērķus un vienošanās realizācijas formu, ka vienošanās starp lietas dalībniekiem ir mutvārdu, un tiem, kuri bieži piedalījās fiksētajās sarunās vienlaikus arī ar lielāku klātesošo pārstāvju skaitu. Tādējādi KP konstatēja, ka SIA "VELVE", SIA "SKONTO BŪVE" un SIA "RE & RE" izcēlās ar augstāku aktivitātes līmeni salīdzinājumā ar citiem lietas dalībniekiem.

KP piemērotie naudas sodi karteļa dalībniekiem ir jānomaksā solidāri ar to mātes sabiedrībām. Ņemot vērā, ka SIA "VELVE" sadarbojās ar iestādi un iesniedza visu tās rīcībā esošo informāciju, uzņēmumam tika piemērots naudas soda samazinājums par 1,5 %. Tāpat ar SIA "VELVE" tika panākts izlīgums par tiesiskā strīda izbeigšanu lietā, uzņēmumam piekritot konstatētajiem faktiem un apņemoties nepārsūdzēt KP gala lēmumu. Izlīgums paredz soda samazinājumu par 10 %. Savukārt SIA "RBSSKALS Būvvalde" ir pieteikta maksātnespēja, tāpēc lēmums par naudas sodu netika pieņemts.

Karteļa dalībnieki un tiem piemērotie naudas sodi procentos no iepriekšējā finanšu gada apgrozījuma un absolūtos skaitļos (eiro)

Lietas dalībnieks	Naudas soda apmērs (%) no uzņēmuma apgrozījuma	Galīgais sods (EUR)
AS "LNK Industries"	5,4	3 711 491,28
SIA "LATVIJAS ENERGOCELTNIEKS"	5,3	3 329 579,41
SIA "MERKS"	5,4	2 688 950,79
SIA "VELVE"	4,6	2 421 419,39
SIA "ARČERS"	5,4	1 998 412,02
SIA "ABORA"	5,4	1 115 910,00

SIA "RERE BŪVE"	5,2	711 050,34
SIA "SKONTO BŪVE"	6,1	746 720,15
SIA "RE & RE"	6,1	170 635,91

99 KP Aizliegtu vienošanos departamenta direktore Ieva Šmite: "KP ir noslēgusi vienu no visu laiku ievērojamākajām kartelju izpētes lietām KP vēsturē. Tas noteikti nebūtu iespējams bez mūsu sadarbības partneriem šajā lietā – Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja. Šīs lietas izpēte un apjoms mums bija liels izaicinājums, un tikai šāda cieša starpinstitūcijas sadarbība kārtējo reizi apliecina, ka tas ir pareizais veids, kā sasniegt veiksmīgu rezultātu."

 [Objektu saraksts lietā "Par Konkurences likuma 11. panta pirmajā daļā un Līguma par Eiropas Savienības darbību 101. panta 1. punktā noteiktā aizlieguma pārkāpumu" Nr. KL\2.2-3\19\18](#)
<https://www.kp.gov.lv/lv/jaunums/konkurences-padome-soda-10-buvniecibas-uznemumus-par-dalibu-karteli>